

Metodologie 1

Helena Vadurová; vadurova@ped.muni.cz

Věda x zdravý rozum

Každodenní znalosti

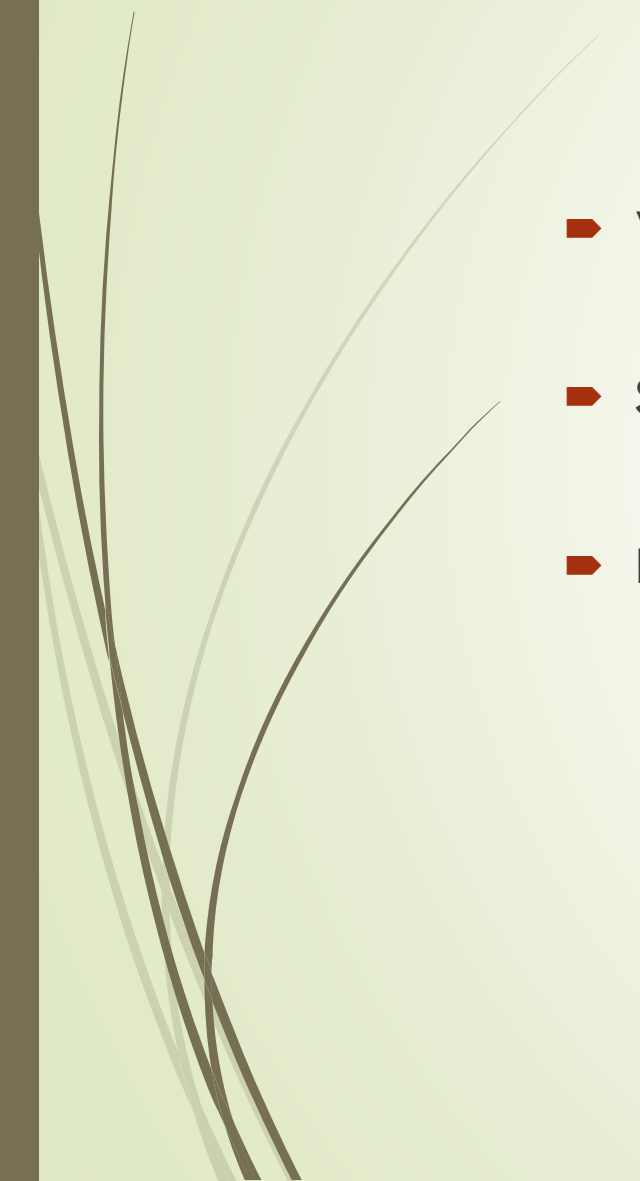
- Uspořádány podle subjektivní důležitosti
- Rutinní jednání
- Neorganizované poznávání
- Vyhýbání se pochybnostem
- Zaměření se na jeden význam
- Ústí forma

Vědecké poznání

- Uspořádány podle určitých kritérií / objektivní
- Systematizované vědění
- Organizované poznávání
- Systematizace pochybností
- Uznání plurality významů
- Písemná forma

Co je to věda?

- Věda znamená dvojí:
 - **Soubor** systematicky seříděných poznatků o určité oblasti
 - **Proces** vytváření těchto poznatků pomocí určitých pravidel
-

-
-
- „...věda je to, co za vědu považují vědci v daném oboru“ (Disman: 1993, s. 13)
 - „Sociální jevy jsou vzájemně propojeny. Často se zdá, že vše souvisí se vším.“

Věda jako metoda zkoumání a vytváření znalostí

- ▶ Věda přijímá autoritu **empirických dat** – otázky ve vědě zodpovídáme pomocí dat a její představy jsou prostřednictvím dat testovány.
- ▶ Pro vysvětlení dat vytváří věda **teorii**, kterou testuje pomocí dalších dat

Teorie

Teorie je soubor vzájemně souvisejících konstruktů (pojmu), definicí a výroků, který představuje systematický pohled na jevy tím, že specifikuje vztahy mezi proměnnými, s cílem vysvětlit a předpovědět tyto jevy.“ (Kerlinger, 1972: 2)

- ▶ Podstatná část **cílů výzkumu** se vztahuje **k teoriím**:
 - ▶ Předpoklady (jestliže platí X)
 - ▶ Závěry/výroky
 - ▶ Argumenty
 - ▶ Koncepty

Vědecké zkoumání

- **Empirické**
- Přináší zobecnění – **teorii**

- Systematické
- Organizované poznávání – respektující pravidla
- Verifikovatelné
- Opakovatelné
- Objektivní
- Otevřené kontrole

Přírodní vs. sociální věda

$$\left(\sum_{k=2}^{n-1} \frac{n!}{k!(n-k)!} \right) + 1$$

$n, k \geq 2$

Přírodní vědy

- ▶ Deterministické závěry
- ▶ Universální platnost závěrů
- ▶ Kauzalita

Sociální vědy

- ▶ Pravděpodobnostní závěry
- ▶ Omezená platnost závěrů
- ▶ Obtížné nalezení důkazů o kauzalitě

- **Rozsáhlost přirozených systémů** v sociálních vědách
- Riziko zkreslení:

Nelze dosáhnout úplného popsání přirozeného systému, vždy pracujeme s **redukováným popisem** reality.

redukce počtu analyzovaných vztahů mezi proměnnými

redukce populace na vzorek

redukce časového kontinua na jeden časový bod

Jak psát odborný text

Typy závěrečných prací

- ▶ **Původní dokument** - obsahuje z větší části nové informace
- ▶ **Sumarizační dokument** - shrnuje, uspořádává nebo zobecňuje poznatky převzaté z jiných dokumentů, sumarizací se vytváří nová hodnota.
- ▶ **Kompilační dokument** – opakuje informace převzaté z jiných dokumentů. Informace jsou však přizpůsobeny novému cíli.

Kompilace

Kvalitní

systematické shrnutí
dostupných faktů k
tématu

tvůrčí přístup

výsledkem je přehled
bádání v určité
tematické oblasti

Nekvalitní

spojení převzatých
poznatků bez logické
návaznosti ,
neuspořádaný přehled

nekoncepční přístup

postrádá vyjádření
stanoviska autora

Tip: Při psaní kompilační práce je vhodné srovnávat nejrůznější přístupy k danému tématu a názory (i protichůdné) významných autorů.

Odborný text:

- Co je a není odborný text?
 - Jaké zdroje jsou vhodné pro vědeckou práci?
-

Projekt bakalářské práce (1)

- Kdy a proč jej zpracováváme?
 - Z pohledu čtenáře (potenciálního vedoucího práce)
 - Pro naši další práci na bakalářské práci

Projekt bakalářské práce (2)

- **Struktura dle pokynu děkana:**

- **Autor:**

- **Téma práce ČJ/AJ**

- Vypisuje vedoucí nebo volí student sám

- **CHYBY:**

- téma je z jiného vědního oboru (Podmíněné tresty odnětí svobody u mladistvých)

- téma je příliš široké (Inkluzivní vzdělávání na základní škole)

- téma je příliš úzké (Dopad finanční pomoci na coping u osob zasažených povodní v roce 2002)

- **Klíčová slova**

- Fráze či sousloví, úzce souvisí s a vystihují zkoumané téma

Umberto Eco ve své dnes již klasické monografii „Jak napsat diplomovou práci“ uvádí k výběru tématu práce tyto rady:

- téma odpovídá studovanému oboru a zájmům diplomanta
- prameny nutné pro zpracování tématu jsou dostupné
- zpracovatelnost tématu odpovídá kulturní úrovni diplomanta
- metodologické předpoklady výzkumu odpovídají zkušenosti diplomanta
- **„Kdo chce psát diplomovou či dizertační práci, musí si najít takové téma, které je schopen zpracovat“**

Projekt bakalářské práce (3)

► Osnova:

► Vymezení řešené problematiky a základních pojmů

- Proč je téma důležité a zajímavé pro obor?
- Jak je téma začleněno do struktury vědního oboru?
- Jak je téma zastoupeno v odborné literatuře?
- Jaké problémy bude práce objasňovat?
- Základní pojmy – zejm. ty, které jsou obsahem výzkumných problémů

► Shrnutí dosavadního stavu řešení – rešerše, východiska, formulace výzkumného problému

- Rozdílnost výchozího a požadovaného stavu
- U kvantitativního výzkumu – konkrétní výzkumný problém, popř. hypotézy

Projekt bakalářské práce (4)

- **Cíl práce**
 - Co je smyslem úsilí, musí být adekvátní
 - Chyby:
 - *Poukázat na škodlivost návykových látek (cílem není poukazovat a popisovat samozřejmosti, ale objasňovat vztahy mezi pedagogickými jevy)*
- **Pracovní postup** – metody a techniky sběru dat
 - Volba výzkumné strategie – kvalitativní nebo kvantitativní
 - Je závislá na povaze sledovaného jevu a formulaci výzkumného problému
- **Předpokládané využití výsledků**
- **Časový harmonogram**
- **Anotace projektu – do ISu**
- **Seznam literatury**

Anotace

stručně charakterizuje obsah dokumentu (a popř. informuje o autorovi, zaměření, vědecké nebo umělecké hodnotě dokumentu)

- **bibliografická citace publikace + klíčová slova.**
- Cílem textu je nastínit řešenou problematiku (ne popsat závěry - srov. abstrakt)
- Délka anotace je zpravidla 5 - 10 řádků.
- Většinou se uvádí ve dvou jazycích.
- Je vložena v ISu

JANATOVÁ, Lucie. *Souvislost mezi hraním počítačových her a agresivitou*. Bakalářská práce. Brno: Filozofická fakulta MU, 2009.

- Bakalářská práce se zabývá zkoumáním souvislosti mezi hraním počítačových her a agresí u adolescentů. Práce je rozdělena na dvě části – část teoretickou a část empirickou. Teoretická část práce se věnuje agresi a agresivitě, počítačovým hrám, teoriím, které vysvětlují účinky agrese zobrazované v médiích a shrnutí dosavadních výsledků výzkumných šetření na dané téma. Empirická část práce popisuje průběh kvantitativního výzkumného šetření, jehož nástrojem se stal dotazník. Dále jsou v empirické části prezentována získaná data o respondentech a jsou zde ověřovány stanovené hypotézy. Hlavní hypotéza, že mezi hraním počítačových her a agresivitou je pozitivní vztah, byla výzkumným šetřením potvrzena

Abstrakt

- Abstrakt si přečte každý, kdo práci otevře!
- Na začátku práce, popř. samostatně
- Obsahuje:
 - Zkoumaný problém
 - metodologii
 - výsledky a závěry.
- zpravidla 150 – 250 slov.

JANATOVÁ, Lucie. Souvislost mezi hraním počítačových her a agresivitou. *Studia Pedagogica*. [online]. Brno: Filozofická fakulta MU, 2009, 14 (2), 155-170. ISSN 2336-4521. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/89>

- Tento text se zabývá otázkou, zda existuje souvislost mezi hraním počítačových her a agresivitou. V odborné literatuře se můžeme setkat se dvěma hlavními teoriemi vztahujícími se k souvislosti počítačových her a agresivity – teorií sociálního učení a teorií katarze. Výsledky námi realizovaného kvantitativního výzkumného šetření nasvědčují existenci vztahu počítačových her a agresivity. Uvedená zjištění přitom nepodporují teorii katarze, ale odpovídají spíše teorii sociálního učení. Naše výzkumné šetření přineslo také poměrně důležitá zjištění týkající se trávení volného času respondentů. Ukázalo se totiž, že hraní počítačových her je u chlapců našeho souboru vůbec nejčastější aktivitou ve volném čase.

Struktura bakalářské práce

Z formálního hlediska

vstupní oddíl (např. obálka, titulní list, abstrakt, poděkování, a klíčová slova)

hlavní oddíl (úvod, jádro práce, závěr, soupis bibliografických citací, přílohy)

koncový oddíl (např. rejstříky, resumé)

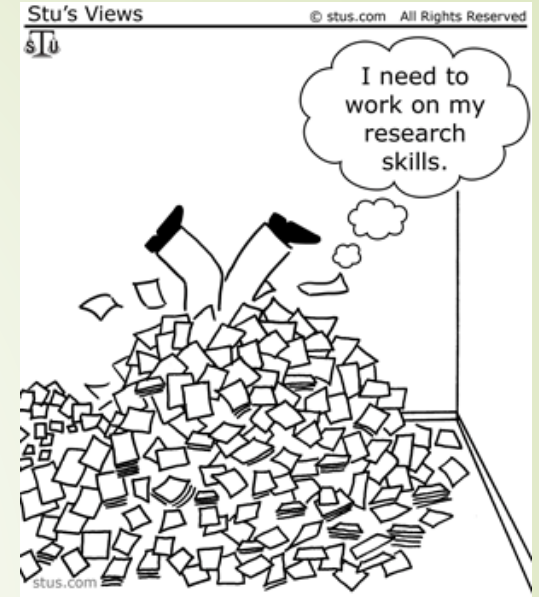
Úvod (1)

- Vyložit podstatu problému
 - Zhodnotit dosavadní literaturu
 - Popsat metodu výzkumu
 - Uvést základní výsledky
 - Konstatovat závěry
-
- Jedna z nejtěžších částí
 - Nenechávejte čtenáře na pochybách. Bakalářská práce není detektivka.

Teoretická část

- Aktuální poznatky ke zkoumané oblasti
- Relevantní aktuální literatura
- Adekvátní šíře, nezačínejte „od Adama“
 - Např. kapitola:
 - *Speciální pedagogika* nebo *Mentální postižení* v práci věnující se zaměstnávání dospělých osob s mentálním postižením v chráněných dílnách

Výzkumná část

- Struktura výzkumné části závisí na zkoumaném problému a zvolené strategii výzkumu.
- **Společné části** (nikoli podkapitoly apod.):
 - Téma
 - Výzkumný problém
 - Výzkumné otázky
 - Volba výzkumné strategie
 - Techniky sběru dat
 - Zkoumaný soubor a způsob jeho výběru

Kvalitativní

Popis dat

Analýza dat

Reflexe role
výzkumníka

Kvantitativní

Formulace
hypotéz

Konceptualizace
a
operacionalizace

Vyhodnocení
hypotéz

Limity výzkumu
Závěr a diskuse

Limity výzkumu

- Nezbytná součást výzkumné části práce
- Výzkumná skepse
- Role výzkumníka
- Omezení studie plynoucí z redukce populace na vzorek/kontinua na časový bod/počtu proměnných
- ...

Závěr

- Stručné shrnutí práce a hodnocení jejich výsledků.
- Lze zahrnout podněty pro další výzkum či návrhy na zlepšení metodologie.
- Chyba:
 - volné navázání na myšlenky hlavního textu
 - pokud závěr s textem nesouvisí

Etické aspekty vědecké práce (1)

- Je nepřijatelné:
 - **Zamlčí-li** autor **zdroj**, který v práci použil (chlubí-li se cizím peřím)
 - **Opomene-li** záměrně **uvést zdroj**, který není v souladu s názory/závěry autora
 - Uvádí-li **prameny**, se kterými se skutečně **neseznámil**
 - Použije-li materiál k doložení něčeho, co z něj jednoznačně **nevyplývá**
 - Uvádí-li v seznamu literatury i práce, které s problematikou **nesouvisí**
 - Interpretuje-li autor zjištěné **údaje nepřesně a nezodpovědně** nebo **přecení-li** vědecký **význam** závěrů

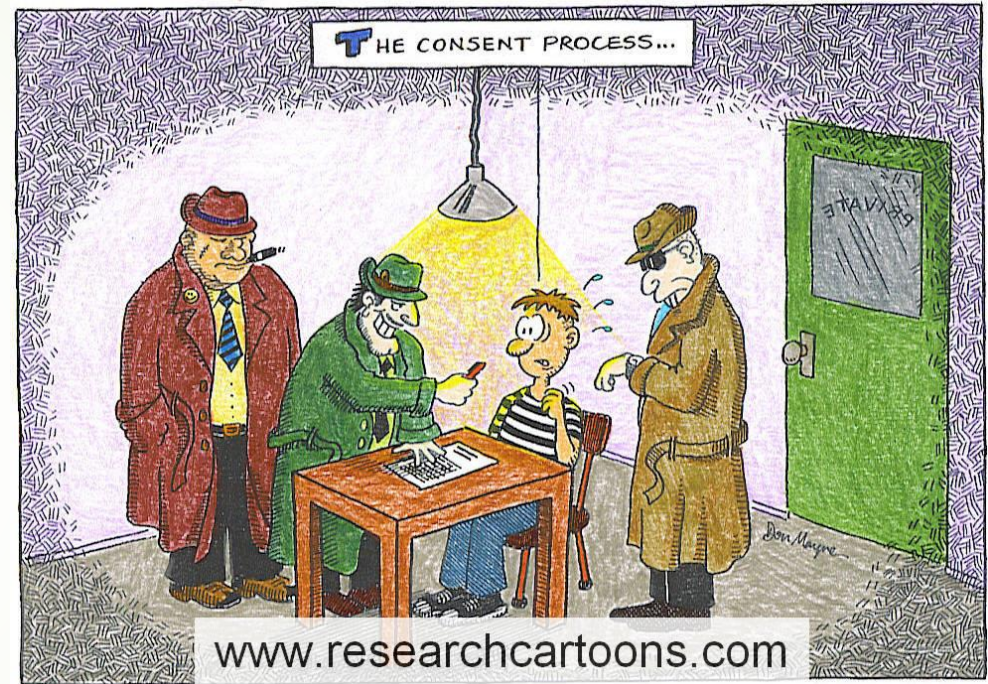
Etické aspekty vědecké práce (2)

➤ Plagiátorství

- Přisvojení výsledků vědecké práce někoho jiného
- **Parafrázování** bez uvedení informací o původním zdroji/autorovi
- Hrubé porušení etických principů a autorských práv
- viz. Disciplinární řád pro studenty PdF MU

Etické aspekty vědecké práce (3)

- V průběhu tvorby práce:
- Informovaný souhlas
- Zájmy zkoumaných osob
- Po skončení výzkumu:
- Opuštění terénu
- Data
- Komunikace

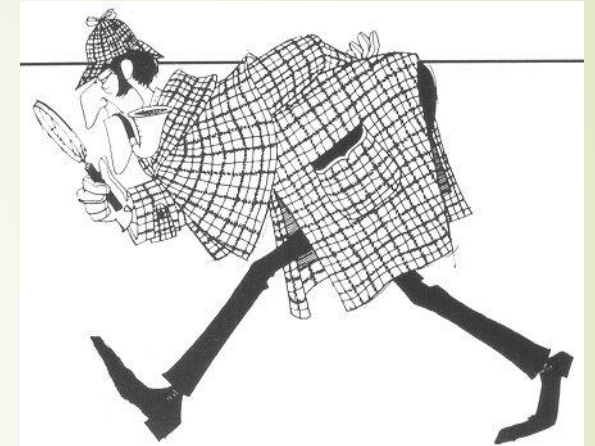
Vyhledávání vhodných zdrojů (1)

► Tištěné

- Ve studovně PdF MU, FF MU, FSS MU, V KAMPUSU
 - **ALEPH**
- Národní knihovna v Praze <http://www.nkp.cz/>
- Moravská zemská knihovna <http://www.mzk.cz>

► Elektronické časopisy s přístupným archivem

- [Studia Paedagogica](#)
- [Speciální pedagogika](#)
- [Orbis Scholae](#)
- [Pedagogická orientace](#)
- [Časopis Komenský](#)
- [Sociální pedagogika](#)
- E-pedagogium

- [Sociologický časopis](#)
- Sociální práce
- Andragogika
- Andragogická revue
- Biograf
- Life-long learning

Vyhledávání vhodných zdrojů (2)

► Internetové vyhledávače:

- Google Scholar

- Katalogy v knihovně PdF MU:

- ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- EBSCO

- ERIC

- Science Direct

- **IS MUNI** – archiv závěrečných prací (ALE BP a DP nevhodné jako primární zdroj, naleznete však disertační a habilitační práce)

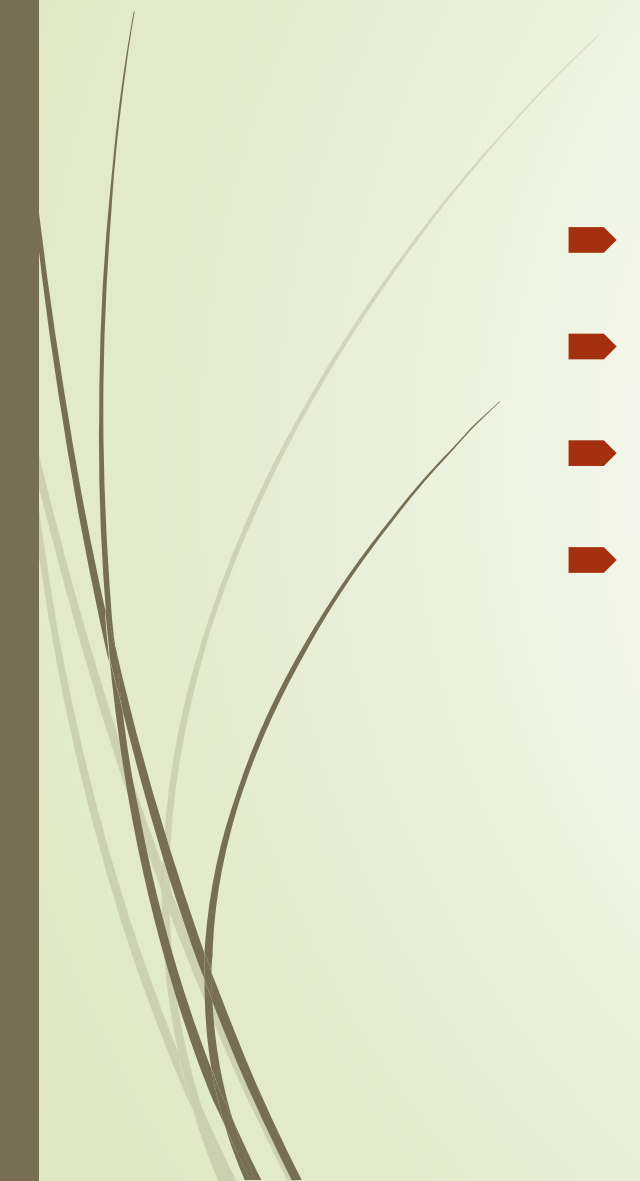
Vyhledávání vhodných zdrojů (2)

Co dělat, když „nic není“?

- **Využití metody TPR pro nácvik oblékání u dětí s nízkofunkčním autismem.**

Proč citovat?

- Navázání na předchozí výzkum
 - Potvrzení vlastní argumentace
 - Kontrola původu textu
 - Rozšíření obzorů čtenáře
-

Kdy citovat?

- ▶ Necitují se obecně známá fakta (př. V ČR byla povodeň v roce 1997 a 2002)
- ▶ Pokud si nejme jisti, citujeme
- ▶ Šanderová (2005) doporučuje citovat *každý převzatý zdroj*.

Jak citovat?

- ▶ [Pokyn děkana č. 1/2015](#) K realizaci závěrečných (bakalářských, diplomových, rigorózních) pra
- ▶ Citační norma [ČSN ISO 690](#)
- ▶ Citační norma [APA](#)

Citace mimo normu

► **Závěrečné práce**

- Tvůrce. Název. Vedlejší názvy. Místo vytvoření, rok vytvoření. Rozsah. Druh práce. Název školy.

- ALE. V práci pokud možno necitujeme jiné bakalářské a diplomové práce.

► **Zákony a vyhlášky**

- ČESKO. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, částka 39, s. 5388-5419. Dostupný také z:
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1998/sb039-98.pdf>. ISSN 1211-1244.

► **Slovníková hesla**

- Sociálně patologické jevy. In: *ABZ.cz: slovník cizích slov* [on-line]. Radek Kučera & daughter, 2005. [cit. 15.5.2012]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/socialne-patologicke-jevy>

- ALE. Není to vhodný zdroj vědeckých informací do závěrečné práce

Zkuste citovat:

- [Nová citační norma ČSN ISO 690:2011. Bibliografické citace - podrobný návod, jak citovat literaturu a prameny, s českými příklady.](#)
- Zde naleznete další informace.

-
- Tvůrce, rok. Název příspěvku. Další informace o příspěvku. In: *Název webové stránky / webového sídla*. [typ nosiče]. Místo: nakladatel, datum publikování. Datum aktualizace [cit. datum citování]. Dostupné z: DOI nebo adresa. Path: cesta.
 - **Firstová, Zdena, 2011. Nová citační norma ČSN ISO 690:2011 - Bibliografické citace. [online]. Západočeská univerzita v Plzni. [cit. 15. 10. 2015]. Dostupné z: <http://sites.google.com/site/novaiso690/home>.**

Jak citovat?

► CITACE v TEXTU a SEZNAM LITERATURY

- Musí korespondovat
- **Přímá citace vs. Parafráze**
- E. Avramidis a B. Norwich **(2002)** člení faktory ovlivňující postoje.....
- Tato koncepce tří vzájemně se ovlivňujících kategorií....je od 20. let do současnosti dále rozpracována a ověřována **(Barlow, 1988; Chorpita, Turovsky, 1996; Brown, Chorpita, 1998)**
- Asi nejlépe toto úskalí vystihují věty „musel bys tam být“ nebo „to bys musel zařít“, postihující menožnost porozumět **(srov. Guest 2013:77)**.
- Cizinec „*může přinejlepším chtít Z hlediska nové skupiny je člověkem bez minulosti*“ **(Schuetz 1944: 502)**.
- Překážky mohou plynout především z věku, pohlaví a sociální či etnické příslušnosti výzkumníka **(Dewalt & Dewalt 2002: 26)**.

Citace vs. parafráze

Studenti příliš často používají přímé citace při psaní poznámek, a díky tomu nadužívají citace ve finální práci. Přímé citace by měly tvořit pouze asi 10% vašeho finálního rukopisu. Proto byste se měli snažit omezit množství doslovných přepisů zdrojových materiálů při psaní poznámek.

Lester, James D. Writing Research Papers. 2nd ed. Glenview: Scott, c1976, s. 46-47.

- ▶ Zkuste parafrázovat

- **Parafráze:**

- Při psaní poznámek by studenti měli omezit množství přímých citací ze zdrojů, to jim pomůže minimalizovat množství přímých citací v rukopise (Lester 2004: 46-47).

- **Plagiát:**

- Studenti příliš často užívají přímých citací při psaní poznámek, a díky tomu jich používají příliš mnoho i ve finální práci. Správně by rukopis měl obsahovat pouze asi 10% přímých citací. Proto je důležité omezit opisování zdrojových materiálů při psaní poznámek.

- **Citace:**

- *"Přímé citace by měly tvořit pouze asi 10% vašeho finálního rukopisu. Proto byste se měli snažit omezit množství doslovných přepisů zdrojových materiálů při psaní poznámek."* (Lester 2004: 46-47).

VLADIMÍR KEBZA

PSYCHOSOCIÁLNÍ DETERMINANTY ZDRAVÍ

Vydala Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky,
Legerova 61, 120 00 Praha 2,
s finančním příspěvím Ministerstva zdravotnictví ČR
v rámci projektu podpory zdraví č. 8112/2003

Obálku navrhl Robin Brichta
Redaktor publikace Pavel Zátka
Technická redaktorka Běla Trpišovská

Vydání 1., 2005
Ediční číslo 10090

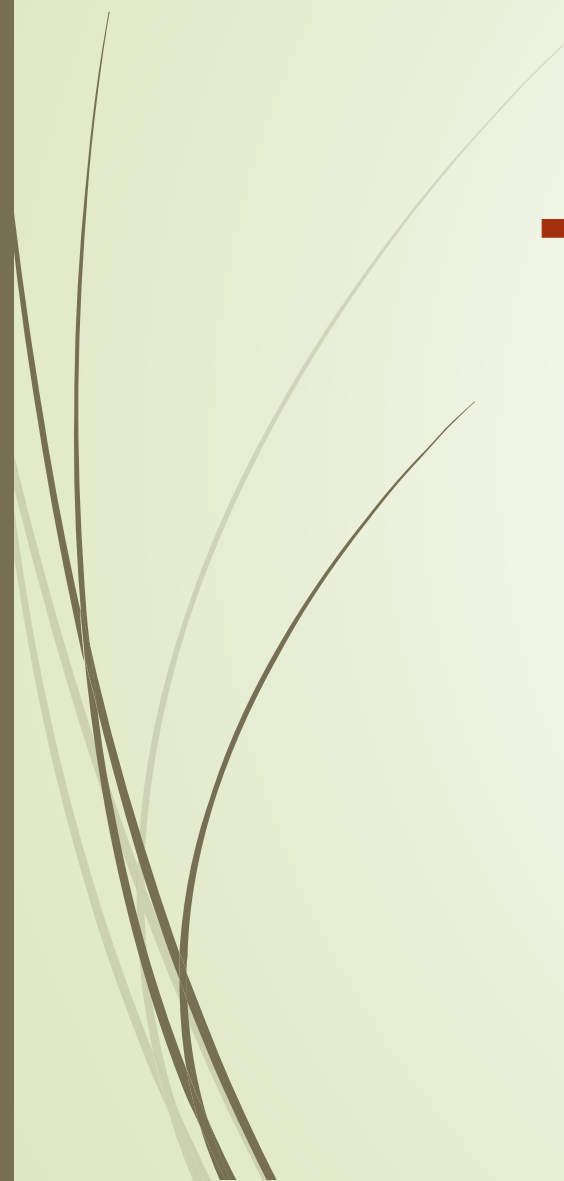
Sazba a tisk **SERIFA**®, s. r. o., Jinonická 80, Praha 5

ISBN 80-200-1307-5

- 1) Parafráze
- 2) Přímá citace
- 3) Do seznamu literatury

Dalším významným zdrojem, jenž ovlivňuje prožitek osobní pohody, jsou vlastnosti a některé další charakteristiky osobnosti.

Str. 85

-
-
- ▶ Jméno tvůrce. *Název: podnázev.* Vedlejší název. Vydání. Další tvůrce. Místo publikování: Nakladatel, Datum publikování. Název edice a číslování. Standardní identifikátor. Poznámky.

Do seznamu literatury upravte:

- ▶ Specifika tělesné výchovy žáků s tělesným a kombinovaným postižením v podmínkách speciálního vzdělávání
- ▶ Spurná, Miroslava; Kudláček, Martin
- ▶ Speciální pedagogika, 2013

Jméno tvůrce příspěvku. Název příspěvku. *Název periodika*. Vedlejší název [Typ nosiče]. Vydání. Místo publikování: Nakladatel, Datum publikování, Číslování, Rozsah stránek příspěvku [Datum citování]. Standardní identifikátor (ISSN). Dostupnost a přístup. Lokace. Poznámky.

V případě online přístupu:

Dostupné z:

-
-
- ▶ Jméno tvůrce příspěvku. Název příspěvku. *Název periodika*. Vedlejší název [Typ nosiče]. Vydání. Místo publikování: Nakladatel, Datum publikování, Číslování, Rozsah stránek příspěvku [Datum citování]. Standardní identifikátor (ISSN). Dostupnost a přístup. Lokace. Poznámky.
 - ▶ **V případě online přístupu:**
 - ▶ **Dostupné z:**

Citujte elektronický zdroj:

- ▶ <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/S/20017/KRITERIA-VYBERU-DOBRE-VZDELAVACI-APLIKACE.html/>
- ▶ Příspěvek do webového sídla:
- ▶ Jméno tvůrce příspěvku. Název příspěvku: podnázev. In: Jméno tvůrce webového sídla. *Název webového sídla: podnázev*. Vedlejší název [Typ nosiče]. Další tvůrce. Místo publikování: Nakladatel, Datum publikování, Datum aktualizace/revize [Datum citování]. Standardní identifikátor. Dostupnost a přístup příspěvku. Lokace. Poznámky.

Pravopisná úskalí

➤ Uvozovky

- „Prosím?“

➤ Číslovky

➤ 18ti jamkové hřiště	18jamkové hřiště
➤ od 15-ti let	od 15 let
➤ 3-tí místo	3. místo

➤ Procenta

➤ 5 % = 5 procent	5% = pětiprocentní

➤ další:

- Spousta, Vladimír (ed.). *Vádemekum autora odborné a vědecké práce*. Brno: MU, 2000. ISBN 80-210-2387-2, str. 107-120
- Čmejrková, S., Daneš, F., Světlá, J. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999. ISBN 80-85927-69-1, str. 240-247.
- [Typografický tahák](#)

Chyby v odborném textu

- ▶ Přehnaná snaha o vědecký sloh na nesprávném místě
 - ▶ *Samotná data budu z textu získávat skrze perspektivu relevance ke zvoleným výzkumným otázkám.*
- ▶ Retorický či přehnaně literární sloh (X čtivost a plasticita textu)
 - ▶ *Sexualita. Fenomén, který je s každým lidským jedincem, a proto i celou společností spjat tím nejtěsnějším poutem.*
 - ▶ *Situace je více než alarmující.*
- ▶ Mlácení prázdné slámy, klišé
 - ▶ *Žijeme v uspěchané době, rodiče nemají na děti čas.*
 - ▶ *I neplodná manželství, pokud byla založena na lásce mezi partnery, dokázala překonat obtíže své doby.*

Kritéria hodnocení bakalářské práce (pokyn děkana)

- Téma a název práce
- Cíl práce
- Struktura práce
- Metodologie
- Odborné obsahové hodnocení
- Naplnění cílů práce
- Originalita
- Jazyková úroveň a stylistika
- Korektnost citací a práce se zdroji
- Rozsah práce (BC min. 45 normostran)

Děkuji za pozornost!

